

DOI: <https://doi.org/10.34137/jilses.578268>

Geliş Tarihi: 15-06-2019

Received: 15-06-2019

Kabul Tarihi: 18-02-2020

Accepted: 18-02-2020

Makale Türü: *Araştırma Makalesi*

Research Type: *Research Article*

Sungur, M., Müezzinoğlu, M.K., (2020). Kentleşmenin Geleneksel Konutlar Üzerindeki Etkisi; Konya-Ak Çeşme Mahallesi Üç Konut. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 6(1), 152-166. DOI: <https://doi.org/10.34137/jilses.578268>

Kentleşmenin Geleneksel Konutlar Üzerindeki Etkisi; Konya-Ak Çeşme Mahallesi Üç Konut*

Mine SUNGUR¹ M. Kübra MÜEZZİNOĞLU²

Öz

Ülkemizdeki hızlı nüfus artışı ile birlikte son yıllarda hızla artan kırsaldan kente göç olgusu; kentlerin plansız büyümelerine, kent merkezlerinde yer alan geleneksel dokuların yıpranmasına, çok katlı yapıların oluşmasına ve tüm yasal sınırlamalara rağmen tarihi değerlerin tek tek yok olmalarına neden olmaktadır. Çalışma kapsamında Konya, Akçeşme mahallesiindeki kentleşme sürecine bağlı olarak konut dokusundaki mekânsal değişim ve dönüşümün niteliklerinin saptanması ve günümüzdeki mevcut durumlarının tespiti için alanda yer alan üç adet tescilli konut ele alınmıştır. Bu yapıların detaylı röleve çizimleri ve fotoğraflarıyla birlikte karakteristik mimari özellikleri hakkında envanterler hazırlanmıştır. Konutların sürekli kullanıcı değiştirmesi yapıları oldukça yıpratmıştır. Çünkü her kullanıcı kendi yaşam konforu ve isteği doğrultusunda yapıyı değiştirmiş ya da dönüştürmüştür. Sonuç olarak, kentleşme sürecine girmiş Akçeşme mahallesiindeki konutların gerek yerleşim düzeni gerekse de planlamada geçirdiği değişim ve dönüşümlerinin sorgulanıp analizlerin yapıldığı bu çalışma; söz konusu alanda yapılacak yeni tasarımlarda kayda değer bir veri özelliği taşıması açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akçeşme Mahallesi, Geleneksel Konut Dokusu, Değişim, Dönüşüm, Kentleşme

Effects of Urbanization on Traditional Houses; Three Houses in Konya-Ak Çeşme Neighborhood

Abstract

The phenomenon of rural-urban migration, which has increased rapidly in recent years with the rapid population growth in our country; It causes the unplanned growth of cities, the weakening of the traditional textures in the city centers, the formation of multi-storey buildings and the disappearance of historical values one by one despite all legal restrictions. the scope of the study, three registered residences in the area have been discussed in order to determine the characteristics of the spatial change and transformation in the housing texture depending on the urbanization process in the Akçeşme district and to determine its current conditions. Inventory was prepared about the characteristic architectural features of these buildings along with detailed drawings and photographs. Continuous user switching of the buildings has worn off the structures. Because every user has changed or transformed the structure in line with his own life comfort and desire. As a result, this study in which the changes and transformations of the residences in the Akçeşme neighborhood, which have entered the urbanization process, both in settlement and planning, are questioned and analyzed; It is important in terms of having a significant data feature in new designs to be made in the subject area.

Key Words: Ak Çeşme Neighborhood, Traditional Housing Texture, Change, Transformation, Urbanization

* Bu makale 3. Uluslararası Sanat ve Estetik Sempozyumu'nda (Gaziantep, 2019) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş versiyonudur.

¹ Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, mkarakoyun@selcuk.edu.tr, <http://orcid.org/0000-0001-5042-9575>

² Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi kubramznn@selcuk.edu.tr, <http://orcid.org/0000-0001-5808-6618>

Giriş

Adına uluslararası mimari denilen sistem, şehirleri ve daha kötüsü dünyayı tek tipleştiren

*bir yapıya büüründü. Tektip, yani **kimliksiz**... Ve tabii ki **bilinçsiz**...*

“Bilinçten yoksun bir çağın, İslam mimarisini kavrayamayacağı ise açıktır.”

Turgut Cansever (İslam Mimarisi Üzerine Düşünceler/1996)

Kentler, yerleşik kültürün en önemli bileşenlerindedir. Tarih boyunca kentler, toplumların kültürel, çevresel, ekonomik ve teknolojik etkilerine göre biçimlenmiştir. Kentlerde oluşan tarihi çevreler ise, bu etkilerin zaman boyutunu ortaya koymaktadır. Tarihi çevredeki kent dokuları ve bu dokularda yer alan yapı grupları, kentte inşa edildikleri döneme ait her türlü sosyal ve fiziksel yapı özelliklerini barındırmaktadır. Türkiye’de 1950 sonrası yaşanan hızlı sanayileşme ve plansız kentleşme; kent merkezlerinde ve yakınığında yer alan tarihi çevreler üzerinde olumsuz bir etki bırakmıştır. Özellikle geleneksel konut karakteri gösteren alanlarda yapı yoğunluğu artışına bağlı olarak değişim ve dönüşüm talepleri ortaya çıkmıştır.

Tekeli (1988), ülkemizdeki geleneksel dokunun savunmasız bir şekilde tahrip veya yok edilmesini, toplumumuzun sosyo-kültürel yapısındaki değişimin yaşam biçimine yansımaması ve yaşanan ekonomik sıkıntılar ile ilgili olduğunu ifade etmektedir (Elbi, 2009).

Toplum içerisinde farklılaşmaya bağlı olarak, konut kullanıcılarının yaşam şartlarının ve yaşadıkları çevreden beklentilerinin değişimi, kent dokusu ve yeni yapılaşmalar arasındaki ilişkiyi zamanla kopma noktasına getirmiştir. Söz konusu bu kopma, aynı zamanda ekonomik ve sosyal yaşama da yansiyarak kişilerin yaşam kalitesini etkilemiştir. Mimarlıkta bu yaşam kalitesi, kullanıcıların ihtiyaçlarının tatmin edilmesi olarak açıklanabilir. Bu çerçevede; geçmişin izlerini bugüne taşıyan doğal ve kültürel değerlerin oluşturduğu alanlar olarak ele alınan tarihi çevrelerdeki yaşam kalitesi, kentleşmeyle birlikte niteliğini her geçen gün kaybetmektedir.

Geleneksel Türk kent dokusu, rastlantısal olmayan ritmik bir düzen içindedir. Aru (1998)’ ya göre; ortaya çıkan sonuç, iç dokudan gelen geometrik olmayan formların yüzeye vurmasından ibarettir (Aru, 1998). Bu eski kentlerin temel biçimleri, bu mekânlarda yaşayanların gereksinimlerinden türemiştir. Tek konutta olduğu kadar, yapı çevresi ve kent dokularının biçimlenmesinde de insanla doğanın birbirini etkilediği görülmektedir (Elbi, 2009).

Günümüzde geleneksel kent dokusundaki alanların korunması ve yaşatılmasına yönelik çeşitli koruma politikaları geliştirilmiş olmasına rağmen bu politikalar dokunun korunması için yeterli seviyede değildir. Ahunbay (2007), koruma kavramının tek yapı ölçeğinden çıkarılarak; kent mekânını içine alacak şekilde genişletilmeli, tarihi dokuların bir bütün olarak ele alınmasını gerektiğini savunmuştur. . Tarihi kent dokuları zaman içerisinde çeşitli boyutlarda eskime, köhneleşme ve yıpranma sebebiyle değerlerini yitirmekte, kentsel kullanımlarında değişim ve dönüşüm ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Günümüzde bu çalışmaların yetersizliği nedeniyle tarihi dokular giderek yok olmaktadır (Ahunbay 2007).

Birlik (2006) bu konu ile ilgili olarak; kentlerin oluşumu ve zamanla değişiminin; planlama kararları, koruma kararları ve uygulamaları ile doğrudan bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu değişim her ne kadar yadsınamayan bir süreç ise de, ölçüsü kentin genel karakterini bozmaya ve hatta yok etmeye başladığında çözümlenmesi zor sorunlarla karşılaşabileceğini vurgulamıştır. Bu nedenle; ülkemizde birçok medeniyete ev sahipliği yaparak zengin bir tarihi geçmişine sahip kentlerimiz hızlı nüfus artışı ve plansız kentleşme süreçlerinden olumsuz etkilenmektedir. Özellikle toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik yaşantılarının yansımaları olan tarihi kent çevreleri bu süreçlerde yok olma tehdidi altındadır.

Araştırma Amaç, Kapsam ve Yöntem

Çalışmanın örneklemini oluşturan Konya kenti, bulunduğu konum itibarıyla bir dönem Selçuklu devletine başkentlik yapmış, doğal çevreyle uyumlu, insan ölçeğinde, kültürel ve sosyal yapıya bağlı olarak şekillenmiş bir kentsel dokuya sahiptir. Ancak 20.yüzyılın getirdiği ekonomik ve teknolojik ilerlemeler sayesinde bir takım değişim ve dönüşümlerden fazlasıyla etkilenmiş olup, bu durum toplumsal yapı ve mekânlarda bir dizi farklılaşmalara neden olmuştur.

Çalışma kapsamında; bir dönem toplumun sosyal ve kültürel yaşantılarını ortaya koyan geleneksel konut dokularının, günümüzdeki mekânsal durumlarının sorgulanıp, farklılaşan yaşam standartlarına göre değişim ve dönüşümleri ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda; Konya kentinin ilk yerleşim bölgelerinden olan Karatay ilçesindeki tarihi Ak Çeşme mahallesi dokusundan seçilen üç adet tescilli yapı üzerinden yaşanan değişim sürecinin nedenleri ve sonuçları ele alınarak, bu konutların yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesine yönelik ilkeler önerilmiştir. Araştırma metodu olarak; konuya ilişkin yerli-yabancı yazılı kaynaklar araştırılmış,

seçilen konutlar ve çevresiyle ilgili kullanıcılar ile yüz yüze görüşmeler yapılmış, yerinde gözlem, fotoğraflama ve envanter tabloları hazırlanmıştır.

Geleneksel Konya Evi

Geçmişten günümüze çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yaparak zengin tarihsel ve kültürel birikime sahip olan Konya, 19. Yüzyıldan itibaren kent dokusundaki yerini almaya başlamıştır (Şekil 1). Renksiz ve sade toprakla harmanlanan evler doğa ile sıkı bir bağ kurmuştur. Berk (1951;46) Konya evleri hakkındaki çalışmasında, Konya evlerinin birçoğunda, aynı karakteri muhafaza ettiğini, bu sebeple de evlerin mütevazı bir yapıya sahip olduğunu söylemiştir. Ayrıca bu mütevazı yapının oluşmasında, evlerde oturanların gelir durumunun düşük olmasının da etkisi olduğunu eklemiştir. İklim özellikleri de sokakların ve konutların yapım malzemesi ve tipini önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Dar ve çıkmaz sokaklar, hâkim rüzgâr yönüne göre hava sirkülasyonu sağlamak ve yabancıya karşı mahremiyeti korumak adına şekillenmiştir.

Şekil 1: 19. yüzyılda Geleneksel Konya Kent Dokusu (Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi Foto Arşivi, Foto: G. Berggren. Kaynak: Önge, 2015)

Geleneksel Konya evlerini Berk (1951), hayatlı ve sofalı evler olarak iki kısma ayırmıştır. Hayatlı evlere; sokaktan zemini taşla döşeli ön bahçe olarak tabir edilen hayat vasıtası ile girilmektedir. Oldukça monoton, gölgesiz çeşniz ve yazın güneşli bir yoldan sonra bahçe kapısının açılıp hayata girilmesi kullanıcıya büyük bir ferahlık sağlamaktadır (Berk 1951;46). Etrafı yüksek duvarlar çevrili, ağaçlıklı bir yer olan hayata girildiğinde içeride çiçeklik, hela, su kuyusu, tandır damı, örtme, ahır, kiler, mutfak ve samanlık gibi mekânlar bulunmaktadır. Bunlar, evin esas kısmından ayrıdır. Hayatlı evlerde odalar yan yana dizilmiş tek katlı, iki katlı ve mabeynli evler olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Berk, 1951);

Tek Katlı evler; zeminde 1-1,5 metre yerden yükseklikte bulunan odaların hayatla seviyelerinin ayrıldığı evlerdir.

İki Katlı Evler; Zemin katta hayat ile aynı seviyede yer alan odalar depo, ambar, ahır olarak kullanıldıkları gibi oturma odası olarak da çok kullanılmaktadır. Üst kattaki odalara dışarıdan ahşap bir merdiven ile ulaşılmaktadır.

Mabeynli Evler; Tek katlı ve iki odalı evlerden oluşmaktadır. Evin ortasında mabeyn adı verilen mekânla eve girilmektedir. Mabeynli evler hayatlı evlerden sofalı evlere doğru geçişi sağlayan plan tipine sahiptir (Berk, 1951).

Hayatlı evlerden sonra boyut ve hacim olarak daha büyük ebatlara sahip sofalı evler Geleneksel Konya evlerinde kullanılan diğer bir ev tipidir. Ekonomik durumu iyi olan ve genellikle geniş ailelerin kullandığı bu ev tipi, plan açısından simetrik bir özelliğe sahiptir. Evler büyük bahçe veya bahçeler içinde inşa edilmiştir. Dolayısıyla bu tiplerde pencereler genelde bahçe içine açılmaktadır. Sofalı evin, hayatlı evden farkı bahçeden erişilen sofa adı verilen ana mekândan odalara geçilmesidir (Arat 2018;79). Yine bu evlerin birçoğunda üst kat yazlık alt kat kışlık olarak kullanılmaktadır (Berk 1951, 95). Sofalı evler de hayatlı evlerdeki gibi oda büyüklükleri, yaşama alanlarına yapılan ek odalar, kat ve yükseklik farkları gibi özellikleriyle üçe ayrılmaktadır. Tek katlı, iki katlı ve tahtaboşlu evler olarak sınıflandırılmıştır (Turgut 2003;17). Tahtaboş, bir veya iki katlı evlerde, odaların üstünde hayata açılan balkonlu mekânlardır (Berk, 1951;187).

Geleneksel Konya Evinin Yapı Malzemesi ve Yapım Tekniği

Konya evlerinde yaygın olarak taş, kerpiç, ahşap, kiremit ve demir kullanılmıştır. Taş, genellikle zemin katın tüm duvarının 0.50-0.60 metre yüksekliğine kadar kullanılmıştır. Konya yöresinden elde edilen sille ve gödene taşı avlu, taşlık, ahır gibi hacimlerde ve dış merdiven basamakları, hela taşı vb. yapı elemanlarında kullanılmıştır. Geleneksel evlerde iç bölme duvarlar kerpiçten yapılmıştır. Berk (1951), evlerin temel üstü duvarları kerpiç

olduğunu ve bir buçuk kerpiçten ince duvar (bilhassa dış duvar) yapılmadığını ifade etmiştir. Ahşap iskelet arasına kerpiçin doldurulup iki yüzünün de sıvanmasıyla oluşan hımış duvar ile ahşap iskelet arasına çitalar çakılarak iki yönünün de sıvanmasıyla oluşan bağdadi duvar geleneksel evlerdeki kullanılan duvarlardandır. Sıva olarak ise; ince samanlı kerpiç kullanılmıştır. Bazı evlerde aktoprak denilen beyaz bir toprakla, birinci katın yarısı veya üstüne kadar badana edildiği görülmektedir. Ahşap olarak kavak, ardıç, söğüt, sınırlı olarak da çam ve katran kullanılmıştır. Bu ahşap malzemeler; taş ve kerpiç duvarlarda bağlayıcı hatıl olarak, bağdadi sistemlerde ise; ana taşıyıcılar ve çitalar biçiminde sıva tutucu olarak kullanılmıştır. Ayrıca iç mekân merdivenlerinde, dolaplarda, raflarda, sütunlarda cumbalarda, tüm doğramalarda, pencere kafeslerinde, tavan ve döşeme kaplamalarında yine ahşap kullanımı söz konusudur. Kiremit, eğimli çatılarda, düz damların ve bahçedeki duvarların korunmasında saçak görevi olarak alaturka tipi kullanılmıştır. Demir, pencere ve kapı şebekelerinde, korkuluklarda yoğun biçimde kullanılmış, ayrıca bağlayıcı, kenetleyici malzeme olarak değerlendirilmiştir (Sözen ve Dülgerler, 1979).

Geleneksel Konya Evinin Mekânsal Özellikleri

Geleneksel Türk evinin genel karakteri olan odaların birden çok fonksiyona sahip olması Konya evleri için de geçerlidir. Gündüzleri oturma, yemek yeme eylemlerinin gerçekleştiği oda, gece olunca yüklüklerden çıkarılan yatak ve yorganlar ile yatak odasına dönüşür. Odaların ebatları adeta standartlaşmıştır. Eni 3.5 metre boyu 5 metredir. Bu ölçü bazen küçük ölçüde değişiklik gösterse de oda ölçüleri 3.50 X 5.00 metre olarak kabul edilir (Berk 1951; 135). Daha büyük oda ebatına sahip, daha fazla donatı içeren ve çıkması olan başoda niteliğinde odası bulunmaktadır. Gelen misafirlerin ağırlandığı bu oda evin dışarıya hâkim noktasında konumlandırılmıştır. Geleneksel Konya evlerinin iç mekanları genellikle sadelik, mütevazilik ve samimiyet özelliği göstermektedir.

Tavan ve döşeme özellikleri açısından baktığımızda yine sadelik ön plandadır. Tavanlarda katran, çam ve kavak ağaçlarının kabukları soyularak öz kısımları kiriş olarak kullanılmıştır. Kirişlerin üzerine bir hasır örtü ve onunda üzerinde kamışlar ve toprak bulunmaktadır. Maddi durumu uygun olamayan ailelerin evlerinde hasır kullanılmadığından, kirişlerin üzeri kamış ile kaplanmıştır. Döşemeler de ise toprak kullanılmış, üzerlerine ise ahşap kaplanmış ya da hasır serilmiştir.

Duvar kalınlığı 70 cm kadar olduğu için pencereler birer niş içerisinde konumlanmışlar. Pencere ölçüleri genellikle 1-1,5 m ebatlara sahiptir. Pencere önünde kafes kullanımı çok fazla yaygın değildir. Genellikle demir parmaklıklar evin her penceresinde bulunmaktadır. Geleneksel Konya evlerinin kapılarını, Berk (1951;161) çalışmasında; oda kapıları, bahçe kapıları ve ev kapılara olmak üzere üçe ayırmıştır. Kapılar ahşap malzemenin yapılmış olup, oda kapıları tek kanatlı, diğer kapılar tek veya çift kanatlı olmaktadır.

Geleneksel Konya Evi'nde sabit mobilyalar, duvara gömülü bir şekilde yer almakta ve odaya girişlerde genelde köşe noktada yer alan ahşap bir kapıdan sağlanmaktadır. Kapıyı bir niş hâline getiren çiçeklik, yüklük gibi donatıların bir bütünlük içinde yer almasıyla, giriş seki altı niteliğine dönüştürülmüştür. Kapının karşısında yer alan takçagöz ise Konya Evleri'nde kavukluk, feslik, testilik gibi eşyaların muhafazasına yönelik isimlerle anılmaktadırlar (Arat 2018; 80). Oda kapısının yer aldığı duvarın arkasında "çiçeklik" denilen bir niş bulunur. Çiçekliğin bazılarının altında dolap yer alır. Dolaplarda cam malzeme kullanılması ve ebatları sebebiyle sonradan yapıldığı düşünülmektedir. Evlerdeki donatılar ve ahşap elemanlar doğal renginde bırakılmış olmalarına rağmen günümüze ulaşanlar yağlı boya ile boyanmıştır (Berk, 1951).

Geleneksel Konya Evinin Cephe Özellikleri

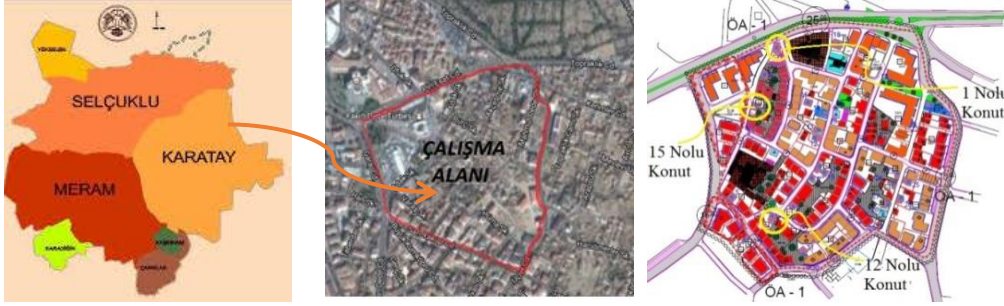
Geleneksel Konya evlerinde cephe karakteri sade ve yalın özellik göstermektedir. Cephe karakterinin oluşmasında mahremiyet büyük önem taşımaktadır. Sokağa bakan cepheler ile hayata bakan cepheler arasında farklılık bulunmaktadır. Çünkü sokağa bakan cepheler ya sağır duvar olarak pencere kullanılmadan oluşturulmuş ya da zemin katın göz seviyesinden yukarıda havalandırma ve gün ışığı alması amacıyla küçük bir pencere konumlandırılmıştır. Hayatın baktığı cephe karakteri ise tam tersi bir özellik göstererek, pencerelerden oluşan boşluk oranları fazladır. Kirpi saçak kullanımı ile kerpiç duvarın yağmur sularından korunması amaçlanmıştır. Çatıda biriken suyun uzaklaştırılması için kullanılan ahşap çörtlenler yine cephe karakteri için önemli yapı elemanlarındanıdır.

Bulgular ve Yorum

Alan Çalışması

Çalışma alanı olarak seçilen Konya'nın Karatay İlçesi'nin merkezi mahallelerinden biri olan Akçeşme Mahallesi, doğudan Kerimdede Mektep, Şükran ve Hacıfettah Mahalleleri, batıdan Çukur ve Pir Esat, güneyde Kerim dede Mahallesi, kuzeyde Mengüç, Üçler Kabristanı ve Aziziye Mahallesi ile çevrilidir. Mahalle 2013 yılında Konya Kültür Varlıkları Koruma Kurulu tarafından sınırları belirlenmiş, Konya geleneksel sokak dokusu ve konutu

özelliğini taşıması nedeniyle kentsel sit alanı olarak tescil edilerek koruma esasları ve kullanma şartları belirlenmiştir (Şekil 2).

Şekil 2: Çalışma alanı olarak seçilen Ak Çeşme Mahallesi ve Koruma Amaçlı İmar Planı (URL 1-2-3)

Geleneksel kentin en belirleyici özelliği, 'mahallelerden' oluşmasıdır. Mahalle hem algılanabilir bir coğrafi bütünü, hem de toplumun temel ünitesini oluşturan ve birbirine yakın ilişkilerle bağlı homojen bir grubu ifade etmektedir. Mahallenin kamusal çeşmesi ve ulu çınar ağacı aslında meydanın görünmez sınırlarını çizmektedir. Bu meydanlar mahallenin her kesiminin toplanıp kaynaşmasını sağlayan sosyal mekânlardır. Fakat kentleşmeyle birlikte otomobile olan bağımlılığın artmasından kaynaklanan daha fazla karmaşaya sebep olmakta ve işlevsel özelliğe sahip dış mekân alanları giderek kaybolmaktadır. Özellikle çocukların oynayabileceği, komşuların bir araya gelerek sohbet edebileceği bu kamusal alanlar, yok olma tehdidiyle karşı karşıyadır. Bu mekânlar aynı zamanda; bir hiyerarşi elemanı olarak kentsel çevrenin bir bütün olarak algılanmasına katkıda bulunmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3: Kamusal alanlar bir arada olma, toplanma amacı kaybolmuştur (URL-4)

Akçeşme mahallesi, topoğrafyaya ve iklim koşullarına uyan organik sokak dokusu ile bir hiyerarşi içinde geniş sokaklardan daha dar sokaklara ve konutların bulunduğu çıkmaz sokaklara geçişlerle örülmüştür. Mahallede yer alan geleneksel konutlar doğal çevre ile bütünleşerek doğa dostu yapı malzemeler ile sürdürülebilir bir özellik göstermektedir. Çoğu avlulu ya da açık sofalı olan konutlarda, iç ve dış mekânlar arasında var olan yarı-açık mekânlar aracılığıyla aşamalı geçiş sayesinde mahremiyet sağlanabilmektedir. (Şekil 4).

Şekil 4: Ak Çeşme Mahallesi'nin organik sokak dokusu (URL-4)

Ayrıca geleneksel konut dokusunun biçimlenmesinde avlu, sofa, insan ölçeği, mütevizilik, sürdürülebilirlik, komşuluk, mahalle gibi tasarım girdileri çok önemlidir. Şekil 5'de görüldüğü üzere konutların avlu duvarları ile çevrili bahçe alanı içerisinde ağaç gibi peyzaj unsurlarıyla avluda doğal klima etkisi sağlanmaktadır (Şekil 5).

Şekil 5: Geleneksel sokak dokusundaki insan ölçeği, mütevazilik, mahremiyet etkisi (URL-4)

Fakat kentleşme ile birlikte bu sokak dokusu yavaş yavaş kaybolma tehdidi altındadır. Mahallenin çevresinde 6 katlı yeni yapılaşmalar bulunmaktadır. Bu yeni yapılaşmalarla ortaya çıkan apartmanlaşmanın, günümüz hayat biçimi haline gelmesiyle birlikte, mahalle yapısını değiştirdiği ve süregelen ilişki biçimlerini olumsuz şekilde etkilediği tespit edilmiştir (Şekil 6).

Şekil 6: Ak çeşme mahallesi çevresindeki yapılaşmalar (URL-4)

Çalışma alanı içerisinde rastgele seçilen 3 tescilli geleneksel konutun günümüz mekânsal ve dokusal kullanımına yönelik analizi yapılmıştır. Bu analizler, gerek tarihi yapıların mimari özelliklerini belgelemek gerekse de diğer tarihi kent merkezlerinin mevcut durumunu tespit etmede örnek teşkil etmek için yapı envanter tablosu hazırlanmıştır. Ak Çeşme mahallesi, Adak Sokak No:1, Ak Çeşme mahallesi Adak sokak No:15 ve Ak Çeşme mahallesi Ekmeleddün Sokak No:12 kapı numaralarına sahip 3 adet tescilli yapılar çalışma kapsamında ele alınan yapılardır (Şekil 7).

Şekil 7: Çalışma Alanındaki 1, 12,15 nolu konutlar

1 Nolu konut, kuzey-güney yönünde uzanan yamuk bir oturma alanına sahiptir. 2 katlı kâgir konutun inşa edildiği dönemden günümüze kadar aynı aile fertleri tarafından kullanılarak nesilden nesile aktarılmıştır. Belli başlı fiziki müdahaleler geçirmiş olsa da mevcut yapı elemanları ve mekân düzenlemeleri özgün plan karakteristiğini büyük oranda korumuştur. Sokak ile ilişkisi bahçe kapısıyla sağlanan yapı, Berk (1951;46)'in sofalı evler olarak tanımladığı gruba girmektedir.

Şekil 8: Ak Çeşme Mahallesi Adak Sokak 1 nolu Tescilli Konut (Sungur, 2017, URL-4)

İkinci konut, Ekmeleddün Sokak 12 numaralı tescilli konuttur. Yüksek duvarlarla çevrili bir avluya sahiptir. Galvanizli saç çatı kaplı yığma yapı zaman içerisinde çeşitli fiziksel değişimlere uğramakla birlikte, bazı mevcut yapı elemanları ve mekân düzeniyle özgün plan karakterini korumuştur. Geleneksel Türk Evi'nin genel karakteristik özelliği olan sade ve yalınlık bu konut için de geçerlidir. Yüksek bahçe duvarlarla çevrili konut dışı kapalı içe dönük bir plan şemasına sahiptir (Şekil 9).

Şekil 9: Ak Çeşme Mahallesi Adak Sokak 12 nolu Tescilli Konut (URL4,-Sungur, 2017)

Üçüncü konut ise; Adak Sokak 15 Nolu kapı numarasına sahip olup, alaturka kiremit kaplı kırma çatı örtüsü ve bodrum ve iki katlı kâgirdir. Zaman içerisinde müdahaleler geçirmiş olsa da özgün plan şemasını korumuştur. Bina yaklaşık 70 yıllık olup, aynı ailenin üyeleri tarafından kullanılmıştır. Sokağa doğrudan bağlanan sokak kapısı ve bahçeye açılan bir bahçe kapısı ile yapıya iki ayrı kapıdan ulaşılabilmektedir (Şekil 10).

Şekil 10: Ak Çeşme Mahallesi Adak Sokak 15 Nolu Tescilli Konut (URL- 4, Sungur, 2017)

Konutların yakın çevresi ve mimari özellikleri hakkında bilgiler tablolar içerisinde ifade edilen çizim ve görsellerle desteklenerek aktarılmıştır. Böylece; konutlar arasında karşılaştırma yapılırken, konutlara ait mimari unsurların bir arada olması daha net algılanmasını sağlamıştır.

Konutlar gerek yapım tekniği gerek plan şeması özelliği ile Geleneksel Konya evi karakteri göstermesi nedeniyle 05.07.2013 tarih ve 1429 sayılı yazı gereği II. Grup Eski eser olarak tescillenmiştir.

Yapım Malzemesi ve Yapım Tekniği

Konutlarda yapım malzemesi olarak taş, tuğla, ahşap ve kerpiç kullanılmıştır. Evlerin ana duvarları temelden zemin kat su basman seviyesine kadar moloz taş ile yığma olarak örülmüştür. 1 Nolu konutun bodrum kat duvarlarında Konya'nın Sille yöresinden elde edilen sille taşı kullanılmıştır. Aynı taş 15 Nolu konutun bahçe zemin kaplama malzemesi olarak da değerlendirilmiştir. 12 Nolu konutun bahçe duvarı tuğla malzeme ile yükseltilmiştir (Şekil 11).

Şekil 11: Sırasıyla 1,12,15 Nolu Konutlarda kullanılan yapım malzemeleri (Sungur, 2017)

1 ve 15 Nolu konutlar alaturka kiremit kaplı kırma çatı ile örtülü olup, 12 Nolu konut ise kırma çatı üzerine galvanizli saca kapatılmıştır. Konutların tavanlarında ahşap kirişlemelerin üzeri kamış hasır örtü ile kaplanmıştır. 1 Nolu konutta; zemin ve birinci katında dikdörtgen kesitli, bodrum katında ise yuvarlak kesitli ahşap kirişler bulunmaktadır. 12 Nolu konutta da yuvarlak kesitli ahşap kirişler kullanılırken, 15 nolu konutta ise yapıldığı ilk dönemlerdeki ahşap kirişler böceklenme ve hijyen sebepleriyle ev sahibi tarafından kaldırılmış olup sadece bodrum kattaki ahşap kirişler günümüze ulaşmıştır (Şekil 12).

Şekil 12: Sırasıyla 1,12,15 Nolu Konutlarda kullanılan tavanlardaki ahşap kirişler (Sungur, 2017)

Mekânsal Özellikleri

Geleneksel Konya Evleri'nin genelinde konutun avlu ile birlikte kullanımı sayesinde hem sokakla doğrudan ilişkisi kesilmiş hem de konut önünde dış mekân etkisi yaratılarak havuz, ağaç gibi peyzaj unsurları ile doğa ile ilişki kurma imkânı sağlanmıştır. Böylece yazın kurak bir iklime sahip Konya kentinde bahçe ile beraber serin hava sirkülasyonu oluşturulmuştur.

Bahçe duvarları ile çevrili olan konutların hepsinde avlu bulunmaktadır. Avlu içerisinde depo, kiler, kümes, ocak, wc ve havuz gibi birimler yer almaktadır. 1 Nolu konutun bahçesinin içerisinde ilk yapıldığı dönemden kalan mekânlar, günümüzde güvercin yuvası ve kümes olarak kullanılmaktadır. Zeminde yer yer beton döşeme bazı yerlerde de toprak vardır. Kot farklılıkları nedeniyle bahçe içerisindeki geçişlerde merdivenler kullanılmıştır. Evin girişinin önünde konumlanan küçük bir havuz vardır. Havuzun üstünde asma bulunmaktadır. Ayrıca bahçe içerisinde bir adet kayısı, bir adet erik ve gül ağacı vardır. Bahçede yapıya bitişik olan odunluk mekânı aynı zamanda bahçe içerisinden bodruma geçişi de sağlamaktadır (Şekil 13).

Şekil 13: 1 Nolu konutun bahçeden görünüşü (Sungur, 2017)

Zemin katta giriş holünün sağ tarafında kiler ve bodruma inen merdiven ile sol tarafında gömme dolabın bulunduğu konutta, ana mekânlar üst katta yer almaktadır. Odaların bazıları mutfak ve banyo ihtiyaçlarından dolayı değişime uğramıştır. Yapının bazı pencereleri ıslak hacim mekânı oluşturulabilmesi için kapatılmıştır. Konutun en karakteristik özelliği zemin kattan üst kata bağlanan merdivenin üzerinde sağ ve sol taraftan üç basamakla

yükseltilmiş sofa bulunmaktadır. Sedirle çevrili olan sofanın aileyi toplama ve bir arada oturma geleneği geçmişte olduğu gibi devam etmektedir (Şekil 14).

Şekil 14: 1 Nolu Konutun İç mekân görüntüleri (Sungur, 2017)

12 Nolu konutun bahçesinin zemini toprakla kaplı olup; komşuluğundaki duvar tuğla ile örülmüştür. Bahçe içerisinde konuttan bağımsız şekilde kullanılan wc ve depo birimi bulunmaktadır. Ayrıca avluda yapının ilk yapıldığı dönemden kalma havuz bulunmakta olup, fakat günümüzde kullanılmamaktadır (Şekil15) .

Şekil 15: 12 Nolu konutu bahçe görünüşü (Sungur, 2017)

Geniş bir bahçeye sahip olan 15 nolu konutta bahçeye geçiş, zemin katta bulunan bahçe kapısından ve garaj kapısından sağlanabilmektedir. Bahçe içerisinde çeşitli meyve ağaçları ve asma bulunmaktadır. 70 cm derinliğe sahip havuzda pekmez, turşu gibi kışlık hazırlıkların yapıldığı, ev sahibi tarafından aktarılmıştır. Kömürlük ve wc mekânı yine avlu içerisinde yer almaktadır. Fakat wc mekânı yaşam kalitesi gereği konutun içerisinde yeniden oluşturulması sebebiyle bahçedeki wc mekânı kullanılmamaktadır (Şekil 16).

Şekil 16: 15 Nolu konutun bahçeden görünüşü (Sungur, 2017)

15 Nolu konut bodrum kat, zemin kat ve üst kat olmak üzere üç katlıdır. Ali Kozanoğlu'na ait konutta günümüzde oğlu İsmail Hakkı Kozakoğlu tarafından kullanılmaktadır. Konutun zemin katında bulunan mekânlar plan şemasındaki konumunu korumuştur. Ancak geçmişte zemin ve üst kat ile bağlantıyı sağlayan düşey eleman dışarıya alınarak zemin kat ve üst katın bağımsız şekilde kullanımına imkân sağlanmıştır. Sokak kapısından konuta doğrudan giriş olsa da konut içerisinde zemin kat birkaç basamakla yükseltilmiştir. Ayrıca ısı etkisini azaltmak için

ahşap ve cam malzemeden oluşan bölücü bulunmaktadır. İç sofalı plan tipine sahip konutun plan şemasına wc, mutfak ve banyo birimleri mevcut mekânlar değiştirilerek konut içerisinde sağlanmıştır (Şekil 17).

Şekil 17: 15 Nolu konutun iç mekân görselleri (Sungur, 2017)

Geleneksel Konya Evinin genel karakteristik özelliği olan içe dönüklük 3 konut için de geçerlidir (Tablo 1). 1 ve 15 Nolu konut bodrum+2 kattan oluşmakta olup; 12 Nolu konutun bodrum katı mevcut değildir. Odaların boyutları konutlarda benzer ölçülere sahiptir. Oda boyutları sırası ile; 4.90 cm x 3.50cm, 5.50cm x3.50 cm ve 520 cm x 3.30 cm olarak tespit edilmiştir. Yükseklikleri de döşemeden kiriş altına kadar olan mesafe 2,75 cm ila 2.90 cm olarak değişiklik göstermektedir. Odaların en, boy ve yükseklik ölçüleri bir uyum içerisinde ve insan ölçeğiyle uygunluk göstermektedir.

Tablo 1: Konutların Plan Şeması

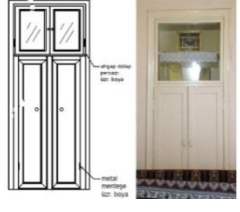
	Vaziyet Planı	Zemin Kat Planı	Birinci Kat Planı	Bodrum Kat Planı
Akçeşme Mah. Adak sokak 1 Nolu Konut				
Akçeşme Mah. Adak sokak 12 Nolu Konut				
Akçeşme Mah. Ekmeleddün sokak 15 Nolu Konut				

Geleneksel Konya evlerinde kullanılan donatılar; yüklük, ağzıaçık, çiçeklik, gusülhane ve gömme dolaplardır (Tablo 2). Oda içerisindeki ahşap dolapların düzenlenmesinde ikili veya üçlü bir düzenleme söz konusudur. İkili düzenlemede yüklük ve çiçeklik yan yana getirilmiştir. Üçlü de ise çiçeklik, ağzıaçık, yüklük ya da yüklük, çiçeklik ve gömme dolap şeklinde bir düzenleme bulunmaktadır.

Gusülhaneler ayrı bir mekân olarak çözümlenmeyip gömme dolap içerisinde ahşap bir kapak kaldırılarak oluşturulmuştur. Oda içerisinde kapı açılınca ilk karşılaşılan ağzıaçıklar bazen bir duvar yüzeyinin içine yerleştirilmiş halde bulunabilir. Kentleşmeyle birlikte artık eski değerini yitirmeye başlayan bu donatılar yağlı

boya ile boyanıp eski dokusunu kaybetmişlerdir. Gusülhaneler günümüzde kullanılmayıp ilave edilen ya da konuttaki odanın birinin değiştirilmesi ile banyo mekânı olarak çözümlenmiştir.

Tablo 2: Konutların Çiçeklik/Yüklük/Gömme Dolapları

	Çiçeklik/Yüklük/ Ağzıaçık/Gömme Dolap	Çiçeklik/Yüklük/ Ağzıaçık /Gömme Dolap	Çiçeklik/Yüklük / Ağzıaçık /Gömme Dolap
Akçeşme Mah. Adak sokak 1 Nolu Konut			
Akçeşme Mah. Adak sokak 12 Nolu Konut			
Akçeşme Mah. Ekmeleddün sokak 15 Nolu Konut			

Celile Berk Geleneksel Konya evlerinde kapıları oda kapıları, ev kapıları ve bahçe kapısı olmak üzere üçe ayırmıştır (Berk, 1951) (Tablo 3).

Tablo 3: Konutlarda yer alan kapılar

	Oda Kapısı	Ev Kapısı	Bahçe Kapısı
Akçeşme Mah. Adak sokak 1 Nolu Konut			
Akçeşme Mah. Adak sokak 12 Nolu Konut			
Akçeşme Mah. Ekmeleddün sok. 15 Nolu Konut			

Tabloya göre, konutların kapıları genellikle ahşaptan imal edilmiş olup zamanla bahçe kapılarında metal malzeme ile değişim olan evler vardır (1 nolu ve 15 nolu konut). Ahşap bahçe kapısı çift kanatlı ve çakma tekniğinde yapılmıştır (12 nolu konut). Kapı üzerinde çıtalı bir düzenleme söz konudur. Bahçe kapısı sokaktan avluya ya da bahçeye açılan kapı olarak tanımlanırken ev kapısı ise avludan konuta girmek için kullanılan mimari elemandır.

Ev kapıları çakma ya da tablalı kapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çakma ahşap kapı tek kanatlı (12 nolu konut) ya da çift kanatlı ve kapı üzerinde pencere (15 nolu konut) bulunmaktadır. Kapı kilit düzeneği ve açılışta şık düşen kullanılmıştır. Tablalı kapı ise simetrik çift kanatlı düzenlenmiştir (1 nolu konut). Kapının her iki yanında Geleneksel Türk evinin karakteristik pencerelerinden olan kingeldi penceresi bulunmaktadır. Oda kapıları ise üç konutta da ahşap ve tek kanatlıdır. Kapıların yüzeylerindeki silme ve dikdörtgenlere ayrılmış parçalara sahiptir. Konutlarda kapılar orijinalliğini korumuş fakat boya ve vernikleme işlemine maruz kalmıştır

Konutlarda kapılarda olduğu gibi pencerelerde de yapım malzemesi ahşaptır (Tablo 4). Üçgen alınlıklı pencerelerin de yapım malzemesi ahşaptır. Giyotin pencere, üst sabit alta iki kanatlı pencere, üstte ve altta açılan iki kanatlı pencere olmak üzere farklı açılış yönlerine sahiptir. Berk (1951), geleneksel Konya evlerinde ortalama pencere ölçülerini 100x150cm olarak vermiştir (Berk, 1951;155). Fakat incelenen konutlarda 150x180 cm, 85x140 cm, 85x165cm, 250x200 cm gibi farklı ebatlarda pencere boyutları olduğu gözlemlenmiştir. Bazı pencerelerde de demir parmaklık kullanılmıştır.

Tablo 4: Konutlarda yer alan pencereler

	Pencere 1	Pencere 2	Pencere 3
Akçeşme Mah. Adak sokak 1 Nolu Konut			
Akçeşme Mah. Adak sokak 12 Nolu Konut			
Akçeşme Mah. Ekmeleddin sok. 15 Nolu Konut			

Cephe Özellikleri

Konutların cephe karakterini belirleyen en önemli unsurlardan biri çıkmadır. İncelenen konutların cepheleri çıkmalı (1 Nolu ve 15 Nolu konut) ve çıkmazsız (12 Nolu Konut) olarak ikiye ayrılmaktadır. Çıkmalı konutlar da doğrudan sokağa taşan çıkma (15 Nolu konut) ve avluya taşan çıkma (1 Nolu konut) olarak sınıflandırılır (Şekil 18). Cepheler hayata bakan cephe ve sokak cephesi olarak iki farklı karakterde bulunmaktadır. Sokağa bakan cephelerin zemin katta pencere açıklığı daha azdır. Fakat 15 Nolu konutta bu durum söz konusu değildir. Sokak cephesinde yer alan pencereler geleneksel pencere boyutlarından oldukça fazladır. Kentleşme ile konutların içe dönük yapısı giderek bozulmasıyla dışa açıklık özellik göstermeye başlamıştır.

Şekil 18: İncelenen Konutların Cephe görselleri (Sungur, 2017)

Konya Ak çeşme mahallesinde yer alan üç adet tescilli konutun günümüz şartları içerisinde mevcut mekânsal ve dokunsal durumu tespit edilmiş, bununla beraber yapı hakkında bilgi verebilecek envanter tablosu hazırlanmıştır (Şekil 19). Böylece konutların kentleşmeye bağlı olarak değişim ve dönüşümü hakkında detaylı bilgi bu tablolar sayesinde ortaya konabilmektedir. Birer taşınmaz kültüre varlığı olan tescilli yapıların günümüzde karşılaşılmış olduğu sorunları ve potansiyelleri dikkate alarak gelecek kuşaklara aktarılması için çeşitli çalışmalar yapılabilir.

KONYA AK ÇEŞME MAHALLESİ GELENEKSEL KONUT ENVANTER TABLOSU		KONYA AK ÇEŞME MAHALLESİ GELENEKSEL KONUT ENVANTER TABLOSU		S.Ü. G.S.F.İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI BÖLÜMÜ	
İL: KONYA İLÇE: KARATAY MAHALLE: AKÇEŞME		İL: KONYA İLÇE: KARATAY MAHALLE: EKMELEDDÖN MAHALLESİ		2016-2017 EĞİTİM-ÖĞRETİM GÖZ DÖNEMİ RÖLÖVE DEĞERİ BİLGİLENDİRME FORMU	
BOKAR KAPINDA ADAK BOKAKI 1 KADASTRO NO: ADRESİ: PARSEL: 4		BOKAR KAPINDA ADAK BOKAKI 12 KADASTRO NO: ADRESİ: PARSEL: 3		BOKAR KAPINDA ADAK BOKAKI 12 KADASTRO NO: ADRESİ: PARSEL: 3	
ADI KONUT	KOORDİNATLAR YAPIM TARİHİ YAKFITE	YAPAN YAKFITE	YAPAN YAKFITE	ADI KONUT	KOORDİNATLAR YAPIM TARİHİ YAKFITE
KURUM DURUMU	TAHİRİ DURUMU	TAHİRİ DURUMU	TAHİRİ DURUMU	KURUM DURUMU	TAHİRİ DURUMU
RUTUBET	YERLEŞİM YERLERİ	RUTUBET	YERLEŞİM YERLERİ	RUTUBET	YERLEŞİM YERLERİ
VADİET PLANI	FOTOGRAF	VADİET PLANI	FOTOGRAF	VADİET PLANI	FOTOGRAF
AYRINTILI TANIM	AYRINTILI TANIM	AYRINTILI TANIM	AYRINTILI TANIM	AYRINTILI TANIM	AYRINTILI TANIM
YAYIN ÖZETİ	YAYIN ÖZETİ	YAYIN ÖZETİ	YAYIN ÖZETİ	YAYIN ÖZETİ	YAYIN ÖZETİ

Şekil 19: Konutların Envanter Tablosu

Tartışma ve Sonuç

Toplumun farklı dönemlerdeki yaşam kültürünü kent dokusundaki yapılaşmalarda görebiliriz. Her dönemde bir kent kimliği vardır varsayımından yola çıkarak Konya geleneksel kent dokusunun korunması ve gelecek nesillere aktarılması bu çalışmanın temel hedefidir. Bu kapsamda günümüzde kentleşme ile beraber tarihi kent dokusunun sorunları ve bu sorunlara yönelik önerilere değinilmelidir. Günümüz yaşam kalitesi gereği konutlardaki mekânlardan sağlanamayan konfor şartları, kullanıcı tarafından değişim/dönüşüm ile oluşturulması, geleneksel konutları bilinçsiz şekilde tahrip etmektedir. Bununla beraber; geleneksel konut dokusunun bulunduğu tarihi çevrenin kamu kurum ve kuruluşları tarafından korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması yeterli değildir.

Bu noktada;

- ✓ Öncelikle tescilli konutlar konut bazında tek tek değil doku bazında bütüncül bir koruma yaklaşım politikası sunulmalıdır.
- ✓ Mahalledeki tescilli yapılar yapı ve görsel değerleriyle çağdaş yöntemlerle sağlamlaştırılmalı, belediye imar ve koruma şubeleri tarafından denetlenmelidir.
- ✓ Tarihi yapılara güncel yaşamın gereği olan yeni işlevler yüklenerek mekân kazanımları gerçekleştirilirken geleneksel konut karakteristiği korunmalıdır.
- ✓ Geleneksel konut dokusunun çevresinde yüksek katlı yapılaşmalara izin verilmemelidir.

- ✓ Komşuluk ilişkileri ve mahalle kültürünün korunması açısından alanda kamusal mekânlara yönelik kullanımlar geliştirilmelidir.
- ✓ Konut bahçeleri renk, biçim, doku özellikleri dikkate alınarak, çevre bütününe ve peyzaj özelliklerine uygun bir biçimde bitkilendirilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak; geleneksel konutların değişim/dönüşümü ile ilgili olarak yapılacak çalışma ve incelemelerin çok boyutlu olarak ele alınması gerektiği ve bu konutların taşınmaz kültür varlıkları olduğu unutulmamalıdır. Kentleşme adı altında bu kültürel varlıkların yok olmasına izin verilmemelidir.

Kaynaklar

- Ahunbay, Z., 2007, Tarihi Çevre Koruma Ve Restorasyon, 4. Baskı Yem Yayın, İstanbul.
- Arat, Y., (2018), Kaybedilmiş Bir Kültürel Miras: Saim Sakaoğlu Evi/Konya, Millî Folklor, Yıl 30, Sayı 118
- Berk, C.,(1951) Konya Evleri. İstanbul: İstanbul Matbaacılık
- Birlik, S. 2006. Tarihi Çevrelerde Kentsel Kimlik-Değişiminin Eşik Analizi: Trabzon'da Bir Deneme. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Pp. 324, Trabzon.
- Elbi, N., (2009), ,Geleneksel Konut Dokusunda Yaşam Kalitesinin İrdelenmesi: "Piri Mehmet Paşa Mahallesi (Konya)Örneği ", Yüksek Lisans Tezi, Şehir Bölge Planlama, Selçuk Üniversitesi, Konya
- Önge, M., (2015), 19. Yüzyıldan Günümüze Değişen Ve Dönüşen Bir Kültür Mirası Olarak Konya Alâeddin Tepesi, Tüba-Ked 13/2015 Syf: 125-143
- Sungur, M., (2017), Kişisel Fotoğraf Albümü
- Sözen,M., Dülgerler, O., (1979), Konya Evlerinden Örnekler, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt:5 Sayı:1, URL-1 http://www.konya.bel.tr/images/cevregurultuharitalari/finalrapor_proje.pdf (Erişim Nisan ,2019)
- URL-2<https://www.google.com/maps/place/Ak%C3%A7e%C5%9Fme+Mahallesi,+42020+Karatay> (Erişim Nisan ,2019)
- URL-3 <http://www.tarihikentlerbirliigi.org/wp-content/uploads> (Erişim Temmuz, 2018)
- URL-4 www.google.com.tr/maps (Erişim Temmuz, 2018)

Extended Abstract

With the rapid population increase in our country, the immigration phenomenon, which has been rapidly increasing in recent years, causes the unplanned growth of the cities, the erosion of the traditional tissues in the city centres, the formation of multi-storey buildings and the disappearance of the historical values in spite of all legal limitations. The impact of public institutions and organizations on the disappearance of housing users also got its share. Along with the changing socio-cultural factors, users have changed / transformed within the residence and environment due to the comfort of life. The change in the living conditions and the expectations of the environment of house users began to differentiate within the society. Consequently, the relationship between the urban fabric and the new structures is going towards the point of break. This break has also reflected the economic and social life of the people and affected the quality of life. In architecture, this quality of life is considered as a general definition of satisfying the needs of the users. In this context, the quality of life in the historical environments, which are considered as the areas formed by the natural and cultural values that carry the traces of the past to the present, lose their quality with the urbanization day by day.

It is one of the most important responsibilities to transfer the traditional urban fabric, which is an important part of the urban culture and urban identity, to the next generations. Traditional textiles in urban areas are mostly located in the city center or in nearby areas of the city center. This also applies to the city of Konya. As Mevlana Tomb and its surroundings are one of the first settlement areas of the city, it is observed that the traditional housing texture is concentrated especially in this region. The general characteristic of the traditional houses of Konya is based on the simplicity and sincerity of the Turkish house. Design inputs such as courtyard, sofa, human scale, modesty, privacy, sustainability, neighborhood, and neighborhood are important elements in shaping the traditional housing texture, which has housing typologies. However, with urbanization, these elements are threatened to disappear gradually. The Akçeşme District, which is chosen as the research area, is an important part of the traditional texture that has started to disappear in this region. The Akçeşme neighborhood has been faced

with the housing problem, which is the biggest indicator of the urbanized urbanization due to the migration and urbanization process. The impact of unearned income pressure in the area, the failure of local authorities to fulfill their protection policies adequately and the protection of registered structures as well as no attempt to keep the texture alive, the deterioration of the housing tissue occurs in place, accelerating the transformation of the area into the collapse zone. Within the scope of this study, three registered residences in the area were determined in order to determine the characteristics of the spatial change / transformation in the housing texture and to determine the current conditions of the settlement in the Akçeşme neighborhood. Detailed survey drawings of these structures and inventories and characteristic architectural features were prepared. Elements such as building material, building elements, interior features, facade layout of the houses are supported by visual and drawing. Frequent user change of the house has worn out the structure as each user has changed / transformed the structure in accordance with its life comfort and desire. On the contrary, it has retained the characteristic of the traditional residence even though there have been changes / transformations that the same family members have transferred from generation to generation from past to present. It is important to remember that traditional dwellings are cultural heritage and that the existence of societies depends on culture. With urbanization, it is obvious that these cultural assets have been disappearing day by day. As a result, this study, in which the changes in the settlement layout and the planning / transformations of the houses in the Akçeşme neighborhood, which has entered the urbanization process, are questioned and analyzed, is important in terms of carrying a significant data characteristic in the new designs to be made in the area in question.